
Nota van Antwoord

**Inspraak op het MER permanente huisvesting Internationaal
Strafhof (ICC)**

2 maart 2010

Verantwoording

Titel	Nota van Antwoord
Opdrachtgever	Gemeente Den Haag
Projectleider	Rob Evelein
Auteur(s)	Bart Jan Davidse
Projectnummer	4675762
Aantal pagina's	22 (exclusief bijlagen)
Datum	2 maart 2010
Handtekening	

Colofon

Tauw bv
afdeling Ruimte
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon (030) 282 48 24
Fax (030) 288 94 84

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom.
De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Kenmerk R001-4675762DBJ-ege-V02-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	3
1 Inleiding.....	7
1.1 MER en het ontwerp voor de permanente huisvesting van het ICC	7
1.2 Status MER en bestemmingsplan	7
2 Overzicht van insprekers.....	9
3 Beantwoording van zienswijzen en adviezen	11
4 Advies Commissie van de m.e.r.	21

Bijlage(n)

1. Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

Kenmerk R001-4675762DBJ-ege-V02-NL

1 Inleiding

Voor u ligt de nota van antwoord voor het MER permanente huisvesting Internationaal Strafhof (ICC). Hierin worden de zienswijzen behandeld die op het MER zijn ingediend. Daarnaast wordt in deze nota ingegaan op het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r..

In het eerste hoofdstuk wordt een toelichting op de procedure gegeven en wordt uitgelegd wat de status van het MER is in relatie tot het bestemmingsplan. Hoofdstuk 2 bevat een overzicht van de personen en organisaties die een zienswijze hebben ingediend. In hoofdstuk 3 worden de zienswijzen samengevat en voorzien van een beantwoording. In hoofdstuk 4 wordt tot slot ingegaan op het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r..

1.1 MER en het ontwerp voor de permanente huisvesting van het ICC

Voor het ontwerp van de permanente huisvesting van het Internationaal Strafhof is een architectenconcours uitgeschreven. De deelnemende architecten zijn ingelicht over de programmatische eisen van het Strafhof en de daarmee samenhangende richtlijnen voor het ontwerp. Het winnende ontwerp wordt aangewezen door een jury onder voorzitterschap van de Rijksbouwmeester. Het programma van eisen voor het architectenconcours is als basis gebruikt voor het MER. Het programma en de richtlijnen die aan de architecten zijn meegegeven, zijn uitgangspunten voor het milieuonderzoek en het op te stellen, nieuwe bestemmingsplan. De uitkomsten van het MER worden betrokken bij de verdere uitwerking van het ontwerp voor het ICC, zodat optimaal rekening gehouden wordt met de milieueffecten.

1.2 Status MER en bestemmingsplan

Het MER is het eindrapport van de m.e.r.-procedure. In het MER staan de resultaten van het uitgevoerde milieuonderzoek. Op basis van deze resultaten is beoordeeld hoe de onderzochte varianten scoren op de verschillende gehanteerde milieuthema's. Hierbij is het nulalternatief als referentiepunt gehanteerd. Aan de hand van de resultaten is het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) opgesteld. Het MMA is een realistisch alternatief waarbij de negatieve milieueffecten zo veel mogelijk beperkt zijn.

De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan de besluitvorming over het op te stellen, nieuwe bestemmingsplan. Het bestemmingsplan regelt onder andere de bouw- en gebruiksmogelijkheden van de bestemde gronden. Aansluitend aan de m.e.r.-procedure wordt de procedure voor het bestemmingsplan gestart. In het bestemmingsplan wordt gemotiveerd welke rol het MER gespeeld heeft in de uitwerking.

2 Overzicht van insprekers

Het MER is op 26 mei 2009 door het College van Burgemeester en Wethouders van Den Haag aanvaard en vrijgegeven voor inspraak en advies. Van 27 mei tot en met 8 juli 2009 heeft het MER ter inzage gelegen en is eenieder in de gelegenheid gesteld om een zienswijze op het MER in te dienen. Het MER is tevens om advies toegezonden aan wettelijk adviseurs en de Commissie voor de m.e.r.

Gedurende de inzagetermijn zijn in totaal 3 zienswijzen en 6 adviezen door wettelijk adviseurs op het MER ingediend. Op 18 november 2009 heeft de Commissie voor de m.e.r. een definitief toetsingsadvies uitgebracht. De ingekomen zienswijzen en adviezen van wettelijk adviseurs worden in hoofdstuk 3 behandeld. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r.

In onderstaande tabel staan de namen van de insprekers, dan wel de organisatie die zij vertegenwoordigen gerangschikt op volgnummer.

Volgnummer	Inspreker	Kenmerk
1	Gemeente Leidschendam Voorburg	ICC-1
2	Gemeente Westland	ICC-2
3	Gemeente Wassenaar	ICC-3
4	Provincie Zuid-Holland	ICC-4
5	Brandweer Haaglanden	ICC-5
6	Dunea Duin & Water	ICC-6
7	Wijkvereniging Benoordenhout	ICC-7
8	De heer E.P. Hovinga, Jonkvrouw drs A. Van Foreest	ICC-8
9	De heer en mevrouw T. en R. van Kroon	ICC-9

Kenmerk R001-4675762DBJ-ege-V02-NL

3 Beantwoording van zienswijzen en adviezen

De zienswijzen en adviezen en de antwoorden van het bevoegd gezag zijn verwerkt in onderstaande tabellen. De tabellen zijn gerangschikt op volgnummer.

Volgnummer 1

Afzender: Gemeente Leidschendam Voorburg

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
--------------------------	-----------------------------------

1.1

Reclamant heeft geen opmerkingen over het MER.

Volgnummer 2

Afzender: Gemeente Westland

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
--------------------------	-----------------------------------

2.1

Reclamant heeft geen opmerkingen over het MER.

Volgnummer 3

Afzender: Gemeente Wassenaar

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
--------------------------	-----------------------------------

3.1

Reclamant heeft geen opmerkingen over het MER.

Volgnummer 4

Afzender: Provincie Zuid-Holland

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
4.1	
Reclamant heeft geen opmerkingen over het MER.	

Volgnummer 5

Afzender: Brandweer Haaglanden, afgestemd met andere hulpdiensten

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
5.1	
Gevraagd wordt om aandacht in het ontwerp om structureel onveilige situaties te voorkomen en optimale omstandigheden te creëren voor het optreden van hulpdiensten.	In het kader van het MER is er geen concreet ontwerp onderzocht. Met name bij de inrichting van het openbaar gebied in het plangebied zal aandacht worden besteed aan een veilige inrichting.
5.2	
Vanwege de veiligheid is een ondergrondse parkeergarage niet gewenst.	In het MER was het niet bekend of een ondergrondse parkeergarage gerealiseerd zou worden, wel dat dit mogelijk is, mits dit niet onder de gebouwen gebeurt. Bij de verdere uitwerking van het ontwerp zal het aspect veiligheid meegewogen moeten worden.
5.3	
Er wordt aandacht gevraagd voor opbrekingen en afsluitingen en verkeersremmende objecten op de hoofdroute van de hulpdiensten, De Oude Waalsdorperweg en de Alkemadelaan.	Deze aspecten maken geen onderdeel uit van het MER, omdat het geen milieueffecten betreft. Dit aspect wordt bij de verdere uitwerking/ uitvoering van het plan betrokken in overleg met de hulpdiensten.
5.4	
Er wordt gevraagd of een 'Stand Off Zone' van 10 meter aan de noordkant en 25 meter aan de kant van de Alkemadelaan vanuit de grens wordt vrijgelaten in verband met de toegankelijkheid van hulpdiensten.	Blz 23 MER, minimaal 10 meter blijft onbebouwd aan de noordzijde, en 25 meter aan de zijde van de Van Alkemadelaan en de Oude Waalsdorperweg. De wijze van inrichting van dit gebied is nog onbekend. De hulpdiensten zullen bij de inrichting van de zones worden betrokken.
5.5	
Er wordt aandacht gevraagd voor voldoende blusvoorzieningen.	Dit aspect wordt meegenomen bij het ontwerpen van de openbare ruimte en de inrichting van het terrein van het ICC.

Kenmerk R001-4675762DBJ-ege-V02-NL

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
5.6 Er wordt gevraagd naar een locatie voor demonstraties	Dit aspect wordt bij het ontwerp van de openbare ruimte meegenomen.
5.7 De hulpdiensten worden graag vroegtijdig in het proces betrokken worden.	De hulpdiensten worden vroegtijdig in het proces betrokken.
5.8 Reclamant stelt dat er geen wettelijke normen zijn voor groepsrisico. Het groepsrisico zal verantwoord dienen te worden.	Formeel klopt het dat er geen wettelijke normen zijn voor groepsrisico. Een verantwoording van het groepsrisico is altijd noodzakelijk, ook wanneer deze, zoals nu de oriënterende waarde niet overschrijdt. De verantwoording van het groepsrisico wordt bij het bestemmingsplan opgesteld.

Volgnummer 6

Afzender: Dunea Duin & Water

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
6.1 Het plangebied ligt gedeeltelijk in het waterwingebied, en niet zoals vermeld in het MER grenzend aan het waterwingebied.	Het plangebied van het MER bestaat uit het terrein van de Alexanderkazerne en een deel van de directe omgeving van dit terrein. De activiteiten voor het ICC zullen uitsluitend plaatsvinden op het terrein van de Alexanderkazerne. Het kazerneterrein ligt niet in het waterwingebied.
6.2 Reclamant interpreteert dat het waterwingebied in het plangebied vrij blijft van ontwikkelingen binnen de planvorming rondom het ICC.	Zoals bovenstaand aangegeven is deze interpretatie correct.
6.3 Reclamant sluit zich aan bij de bouwstenen van het MMA zoals deze geformuleerd zijn voor ecologie en landschap en wil over de invulling hiervan graag meedenken.	Het aanbod van reclamant wordt op prijs gesteld en aan de initiatiefnemer overgebracht.
6.4 Reclamant vertrouwt er op dat de MMA-bouwstenen worden opgenomen in het definitief ontwerp	De bouwstenen van het MMA zijn door de initiatiefnemer aan de architecten van de winnende ontwerpen als uitgangspunten voor de uitwerking van hun ontwerpen meegegeven.

Volgnummer 7

Afzender: Wijkvereniging Benoordenhout

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
7.1 Reclamant vraagt zich af of de huidige busdoorgang van kruispunt de 'Bajonet' (Waalsdorperweg, Oude Waalsdorperweg, Van Alkemadelaan) gehandhaafd blijft. Dit vanwege de functie als doorgang voor hulpdiensten.	In figuur 3.3 in het MER is één van de mogelijke ontwerpvarianten voor de kruising van de Van Alkemadelaan met de Oude Waalsdorperweg weergegeven. Daarin wordt de bestaande busdoorgang naar de Van Alkemadelaan gehandhaafd. Het ontwerp voor de kruising staat overigens nog niet vast, dat geldt ook voor het al dan niet handhaven van de busbaan.
7.2 Reclamant vraagt zich af hoe de fietsers komende vanaf de Van Hogenhoucklaan op de Oude Waalsdorperweg komen.	In het voorbeeld van figuur 3.3. is een tweerichtingenfietspad geprojecteerd langs de Oude Waalsdorperweg aan de zijde van de Alexanderkazerne. Fietsers vanaf de Waalsdorperweg naar de Oude Waalsdorperweg dienen in deze variant op de kruising met de Van Alkemadelaan over te steken richting Scheveningen en kunnen dan rechtsaf via het tweerichtingenfietspad naar TNO/NATO hun weg vervolgen. Varianten zijn denkbaar, zo kan bijvoorbeeld ook gedacht worden aan een route via de Waalsdorperweg met een fietsverbinding door het Bosspark naar de rotonde op de Landscheidingsweg en zo verder richting TNO/NATO en Meijndel. De aanzet voor een fietspad in het bosspark is aanwezig maar niet als zodanig ingericht.
7.3 Reclamant is niet gelukkig met de oplossing dat alle verkeer van en naar het Willem-Royaardsplein in beide richtingen een Z-bocht moet maken naar de Oude Waalsdorperweg, dit ook vanwege de hulpdiensten en het expeditieverkeer van en naar het Willem-Royaardsplein.	Op dit moment dient het verkeer (m.u.v. de bus) vanuit de richting Willem Rooyaardsplein al een z-bocht te maken vanaf de Waalsdorperweg via de doorsteek naar de Oude Waalsdorperweg en de Van Alkemadelaan. Het verkeer naar het Willem Rooyaardsplein komend vanaf de Van Alkemadelaan, kan nu gewoon rechtdoor rijden. Maar omdat het huidige wegbeeld suggereert dat de doorgaande route naar de Landscheidingsweg/ N14 via de Waalsdorperweg loopt, kiezen motorvoertuigen met enige regelmaat niet de juiste route en moeten keren op de Waalsdorperweg. Om dit probleem te verhelpen kan gekozen worden voor een heldere verkeersstructuur volgens figuur 3.3. Daarin kan het verkeer

Vraag / opmerking
Antwoord van bevoegd gezag

vanaf de Van Alkemadeaan naar de Landscheidingsweg/ N14 rechtdoor rijden en moeten de motorvoertuigen naar het Willem Rooyardsplein afslaan. De maatvoering in het ontwerp zorgt er voor dat de ook afwikkeling van het vrachtverkeer gegarandeerd is.

7.4

Reclamant stelt dat de wens om het Bospark niet aan te tasten niet als voorwaarde is opgenomen in het MER.

De aantasting van het Bospark is beoordeeld in het MER. Het effect van de aantasting op ecologie en landschap en cultuurhistorie is respectievelijk negatief en gering negatief beoordeeld. In het MMA zijn voorstellen gedaan om deze effecten weg te nemen. Het gaat dan om behoud van het Bospark en de aanleg van een ecologische verbindingszone tussen het bospark en het Natura-2000 gebied "Meijndel en Berkheide".

7.5

Reclamant doet voorstellen voor het aanleggen van fiets- en voetpaden door het Bospark en aanpassing van het wegprofiel, zodat het wegprofiel van de Oude Waalsdorperweg smaller kan blijven of kan verschuiven in Noordwestelijke richting en het Bospark mogelijk niet aangetast hoeft te worden.

Fiets- en voetpaden door het Bospark maken op dit moment geen onderdeel uit van het ontwerp en zijn daarom niet getoetst in het MER. Wel is in het MMA als maatregel opgenomen om de Oude Waalsdorperweg anders in te richten, zodat het Bospark niet of minder aangetast hoeft te worden dan in fig 3.2 in het MER. Suggesties voor alternatieve fietsroutes worden in de nadere uitwerking als mogelijke varianten voor de aanleg van de fietsvoorzieningen langs de Oude Waalsdorperweg beschouwd.

7.6

Reclamant doet voorstellen (zie rode pijl in onderstaande tekening) voor de toegang van het strathof. De grens met "Meijndel & Berkheide" blijft hierdoor vrij.

(Uitsnede tekening op pagina 4 van de zienswijze)

Er is voor de ontsluiting voor de bewuste locatie (zwarte pijl in tekening) gekozen omdat het kazerneterrein nu reeds op dit punt wordt ontsloten en derhalve geen grote ingrepen vergt, en omdat de kans op verstoringen van de verkeersafwikkeling op de rotonde (cq de Oude Waalsdorperweg en de Landscheidingsweg) nagenoeg nihil geacht wordt. Daarnaast behoort het tijdelijke parkeerterrein niet tot de ICC locatie.

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
7.7 Er wordt aangegeven dat de buslijnen die in het MER genoemd zijn niet aansluiten op de rest van de Internationale Zone en er geen busverbinding is richting Wassenaar.	Er is in het MER gekeken naar rechtstreekse verbindingen met het centrum en de belangrijke stations, waarvan voor woon- werkverkeer het meeste gebruik gemaakt zal worden. Er worden in het MER voorstellen gedaan voor het optimaliseren van het OV. Er bestaat overigens wel een busverbinding richting Wassenaar echter met een overstap bij het Willem Witsenplein van de stadsbussen op de streeklijnen van Connexxion. Nader onderzoek zou moeten uitwijzen of busverbindingen met de rest van de Internationale Zone en eventueel met Wassenaar wenselijk en haalbaar zijn.
7.8 Fietsroutes en openbaar vervoerroutes zijn niet meegenomen in de voertuigverkeersstromen.	Figuur 7.4 in het MER is bedoeld om in het kader van de milieuberekeningen duidelijk te maken wat de aan- en afvoerroutes van het verkeer zijn. Dat er geen aparte kaartjes zijn opgenomen wil nog niet zeggen dat de bus- en de langzame verkeersvoorzieningen niet de nodige aandacht krijgen, zie onder andere hoofdstuk 7 onder 7.2 en 7.6. Niettemin zou een kaartbeeld met de ov-lijnen van en naar het gebied en de langzame verkeersverbindingen verhelderend kunnen werken.
7.9 Komen er bezoekers voor het ICC direct vanaf Schiphol en is hier rekening mee gehouden?	De gemeente beschikt niet over gegevens van het huidige openbaar vervoergebruik van werknemers van het ICC. Er kan daarom in het MER geen rekening gehouden worden met vervoerstromen rechtstreeks vanaf Schiphol. Vanaf het Centraal Station is er met lijn 22 wel een directe verbinding met de ICC locatie.
7.10 Reclamant vraagt zich af of er voldoende draaimogelijkheid voor expeditievervoer op het ICC terrein is	Het uiteindelijk gekozen ontwerp was bij het opstellen van het MER niet beschikbaar. Er kan hierover in het MER geen uitspraak worden gedaan.

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
7.11 Er wordt een suggestie gedaan de tijdelijke parkeerruimte voor NC3A na gebruik te gebruiken als 'overloop parkeerplaats' voor weekendbezoek naar Scheveningen of voor het controleren van inkomend verkeer.	Het is op zich denkbaar dat het parkeerterrein als p&r voorziening van Scheveningen wordt ingezet, indien het terrein uiteindelijk geen groenbestemming krijgt zoals thans de bedoeling is. Deze functie is in het MER als zodanig niet onderzocht. De parkeercapaciteit van het tijdelijke parkeerterrein is met ca 100 à 125 parkeerplaatsen, echter te laag om op hoogtijdagen de files van en naar Scheveningen adequaat te kunnen bestrijden.
7.12 Reclamant stelt dat bij de uitgang van de tunnelbuis dicht bij de uitgang van het strafhof de luchtkwaliteit mogelijk de norm overschrijdt, doordat tweemaal per dag het aantal voertuigbewegingen met 700 toeneemt.	Bij het opstellen van het MER is er vanuit gegaan dat het verkeer ten behoeve van het Internationaal Strafhof niet via de Hubertustunnel afgewikkeld zal worden. Het ontwerp van de op- en afritten van de Landscheidingsweg maakt dit niet mogelijk. De invloed op de luchtkwaliteit rondom de tunnelmond beperkt zich tot het verkeer ten behoeve van het ICC wat gebruik maakt van de op- en afritten van de Landscheidingsweg. De invloed van het initiatief heeft daarom slechts zeer beperkt invloed op de luchtkwaliteit rondom de tunnelmond, deze hangt sterk samen met de uitstoot in de tunnel zelf. De beschikbare rekenmodellen zijn helaas te beperkt om deze invloed te kwantificeren.
7.13 Reclamant stelt dat variant twee niet neutraal beoordeeld kan worden voor luchtkwaliteit, vanwege de uitbreidingsambities van NC3A.	De uitbreidingsambities van NC3A vallen buiten de scope van dit MER. In dit MER worden enkel de effecten beoordeeld van het nieuwe bestemmingsplan van het ICC, namelijk een tijdelijke parkeerfunctie.
7.14 Reclamant doet voorstellen voor het verbeteren van de afscheiding van het Bospark en de erfafscheiding van het Strafhof, zodat deze makkelijker passeerbaar wordt voor fauna.	De inrichting van het openbare gebied is nog niet bekend. Bezien zal worden welke mogelijkheden er zijn om een ecologische verbinding een plek te geven.
7.15 Reclamant geeft aan moeite te hebben met plaatsing van windturbines op de daken van het ICC, vanwege het belang van een duidelijke skyline.	Gebouwgebonden windturbines worden voorgesteld in het MMA, de energiebesparing die dit oplevert weegt volgens de makers van het MER op tegen de geringe extra verstoring van de skyline. Dit zijn turbines van beperkte omvang die meestal op de daken van gebouwen zichtbaar zijn.

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
7.16 Er wordt gevraagd om de stand van zaken van het groepsrisico, stand-off zone, hogedruk gasleiding en Hubertustunnel	Het groepsrisico van de hogedruk gasleiding ligt onder de oriënterende waarde. De toename van het groepsrisico is door de afstand van gebouwen tot de leiding van 25 m zeer beperkt. Deze afstand van 25 m is tevens stand-off zone. Rekening wordt gehouden met de aan te houden afstand ten opzichte van de Hubertustunnel.
7.17 Wat is de nauwkeurigheid van de externe veiligheidberekeningen en hoe gevoelig zijn de uitkomsten voor veranderingen in de parameters.	Voor het berekenen van het plaatsgebonden risico en het groepsrisico zijn algemeen aanvaarde rekenmodellen gebruikt, die voldoende betrouwbaar zijn voor het bepalen van effecten.
7.18 Er bestaat onduidelijkheid over de manier waarop de verkeerstellingen gedaan zijn. (Een of twee richtingen, tijdsperiode, hoe zijn de uurgemiddelden berekend?). Bijvoorbeeld 162 passages bus 22 terwijl deze 60 keer in de telling staat. Van der Aastrat niet vermeld, bus 28 langs Oude Waalsdorperweg	De verkeerscijfers van de gemeente Den Haag zijn gebruikt in het MER. Deze zijn samengesteld met het verkeers- en vervoersmodel "Questor" van de gemeente Den Haag. In bijlage 1 van het MER zijn deze gegevens te zien. Het gaat om etmaalwaarden voor wegen met 2 rijrichtingen, deze waarden zijn verdeeld over de dag/avond en nacht en de vervoersklassen licht, middel, zwaar. In de bijlage van het MER zijn de verkeersgegevens vermeld van de betreffende wegvakken, waarmee de locatie van het telpunt ook gefixeerd is. De vermelde cijfers van de tellingen betreffen een combinatie van visuele tellingen en mechanische 24-uurs metingen uit 2008, zonodig aangevuld met gegevens uit voorgaande jaren om het beeld te completeren. De vermelde waarden gelden het totaal van verkeer in twee richtingen en geven de gemiddelde etmaalintensiteiten op werkdagen aan.
7.19 Het verkeer van de Hubertustunnel is op dit moment gestabiliseerd en er wordt aanbevolen nieuwe metingen te verrichten.	Als huidige situatie is in het MER 2008 genomen. In 2008 was de Hubertustunnel nog niet voor het verkeer open gesteld. In de autonome situatie is voor de verkeersstroom door de Hubertustunnel een modelprognose gedaan. Hiermee is de verkeerssituatie waaraan de effecten getoetst zijn voldoende weergegeven in dit MER. Nieuwe tellingen zijn pas zinvol als ook de aansluiting van de Raamweg op de tunnel in gebruik is genomen en het deel

Kenmerk R001-4675762DBJ-egc-V02-NL

Vraag / opmerking

Antwoord van bevoegd gezag

van de Waalsdorperweg tussen de Raamweg en Van Berwaerdeweg weer voor verkeer is opengesteld en de herinrichting van de Waalsdorperweg is afgerond.

Volgnummer 8

Afzender: De heer E.P. Hovinga, jonkvrouw drs. A. van Foreest

Vraag / opmerking

Antwoord van bevoegd gezag

8.1

Het huidige hekwerk rond het Bospark en de Alexanderkazerne is beeldbepalend en aantasting hiervan zal het karakter van de buurt veranderen en de kwaliteiten van het Bospark laten afnemen.

In het MER is beschreven dat het hekwerk mede beeldbepalend is voor de huidige situatie. Het hekwerk heeft echter geen beschermde status. Daarnaast past een hekwerk niet bij de uitstraling en openheid van het Strafhof waardoor het behoud hiervan niet waarschijnlijk is.

8.2

De geluidbelasting zal toenemen bij versmalling van het bospark, zeker in combinatie met het toenemende verkeer.

In het MER is aangetoond dat de toename van het verkeer niet zal leiden tot een hogere geluidbelasting op de gevels van de woningen. Een beperkte versmalling van het Bospark zal dit niet veranderen.

8.3

Aantasting van het Bospark leidt tot minder recreatiemogelijkheden en inperking voor de flora en fauna.

Het MER heeft aangetoond dat aantasting van het Bospark mogelijk kan leiden tot aantasting van gevonden soorten (vogels, vleermuizen). Met eenvoudige maatregelen is deze aantasting te voorkomen.

8.4

Reclamant stelt voor het verbreden van de weg te laten plaatsvinden naar de kant van de kazerne.

Verbreding aan de kant van de kazerne is niet mogelijk vanwege de benodigde ruimte voor de gebouwen.

Volgnummer 9

Afzender: De heer en mevrouw Van Kroon

Vraag / opmerking	Antwoord van bevoegd gezag
9.1 Reclamant uit zorgen over de milieugevolgen gedurende de sloopfase, als gevolg van transport van puin en andere sloopmaterialen. De luchtkwaliteit zou als gevolg van stofontwikkeling achteruitgaan.	In de sloopfase worden afdoende maatregelen getroffen om stofontwikkeling te beperken, bijvoorbeeld door het puin te besproeien. In de bouw- en sloopfase is de verkeersaantrekkende werking bovendien kleiner dan na de realisatie, zodat ook dan de luchtkwaliteit de norm niet zal overschrijden.
9.2 Reclamant wil niet dat het Bospark wordt aangetast	In het MER zijn de effecten van aantasting van het bospark opgenomen. Daarnaast is in het MMA een voorstel gedaan voor inrichting zonder aantasting van het Bospark.

4 Advies Commissie van de m.e.r.

In dit hoofdstuk wordt het toetsingsadvies van de Commissie voor de m.e.r. behandeld. In het toetsingsadvies geeft de Commissie haar oordeel over het MER. Hierbij maakt zij onderscheid tussen tekortkomingen die zij essentieel acht voor de besluitvorming en daarom aanvulling behoeven vóór het m.e.r.-plichtige besluit en tekortkomingen die eveneens het milieubelang raken, maar die oplosbaar zijn in het vervolg van de besluitvorming of nadien bij de evaluatie achteraf.

Aanvulling op het MER

In het geval van het MER permanente huisvesting Internationaal Strafhof vond de Commissie de onderbouwing in het MER van de gevolgen van extra verkeer en de gevolgen op het Natura 2000-gebied te summier. Hierop heeft de Commissie verzocht een aanvulling te schrijven waarin een nadere onderbouwing voor de conclusies op deze milieuaspecten gegeven wordt. Deze aanvulling heeft de Commissie op 21 september 2009 ontvangen.

Oordeel over het MER en de aanvulling daarop

Op basis van de beschikbare informatie in het MER en de aanvulling daarop heeft de Commissie het volgende geconcludeerd:

De Commissie is van oordeel dat de **essentiële informatie in het MER en de aanvulling daarop aanwezig is** om het milieubelang een volwaardige rol te geven bij de besluitvorming over het bestemmingsplan.

In aanvulling op het oordeel over het MER heeft de Commissie enkele aanbevelingen gedaan voor de verdere besluitvorming. Deze aanbevelingen worden hieronder kort samengevat:

- **Verkeer**
De Commissie adviseert om bij de besluitvorming expliciet aan te geven wat de extra zelfstandig verkeersaantrekkende werking van het ICC is ten opzichte van die van de huidige situatie.
- **Verstoring door licht en geluid**
De Commissie adviseert in het ontwerp voor het ICC en bij de aanleg daarvan de verlichting waar mogelijk te beperken om verstoring door verlichting te voorkomen.

Het volledige toetsingsadvies van de Commissie voor de MER is als bijlage bij deze Nota van Antwoord opgenomen.

Bijlage

1

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling
daarop

Permanente huisvesting Internationaal Strafhof (ICC), Den Haag

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en
de aanvulling daarop**

18 november 2009 / rapportnummer 2104-63

1. OORDEEL OVER HET MER EN DE AANVULLING DAAROP

Het ministerie van Buitenlandse Zaken is voornemens om permanente huisvesting te realiseren voor het Internationale Strafhof (ICC¹) op het terrein van de Alexanderkazerne in Den Haag. Hiervoor wordt een bestemmingsplan opgesteld waarvoor de gemeenteraad van Den Haag bevoegd gezag is. Voor de besluitvorming over het bestemmingsplan is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.²

Het MER geeft op hoofdlijnen de te verwachten milieugevolgen weer. De onderbouwing in het MER van de gevolgen van extra verkeer en de gevolgen op het Natura 2000-gebied vond de Commissie te summier.³ Op 21 september 2009 heeft de Commissie een aanvulling op het MER ontvangen die een nadere onderbouwing geeft voor deze aspecten.

De Commissie is van oordeel dat de **essentiële informatie in het MER en de aanvulling daarop aanwezig** is om het milieubelang een volwaardige rol te geven bij de besluitvorming over het bestemmingsplan.

In het volgende hoofdstuk wordt het oordeel nader toegelicht en worden aanbevelingen gedaan voor de besluitvorming.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL EN AANBEVELINGEN

2.1 Verkeer

MER

Om een goede vergelijking te kunnen maken van de verandering van de verkeersdrukte als gevolg van de vestiging van het ICC is een goed inzicht nodig in zowel de huidige als de toekomstige verkeerssituatie. Het MER geeft wel verschillende berekeningen over de toekomstige situatie, maar het is de Commissie niet duidelijk wat de huidige verkeersaantrekkende werking is en hoe groot de toename is.

Aanvulling

In de aanvulling wordt aangegeven wat de huidige en de toekomstige verkeerssituatie met het ICC is. Daarmee wordt duidelijk dat er geen verkeerskundige problemen te verwachten zijn.

■ De Commissie adviseert om bij de besluitvorming expliciet aan te geven wat de extra zelfstandig verkeersaantrekkende werking van het ICC is ten opzichte van die van de huidige situatie.

¹ ICC = International Criminal Court.

² Zie bijlage 1 voor nadere projectgegevens.

³ In een overleg op 21 juli 2009 zijn vragen en opmerkingen van de Commissie besproken met de gemeente Den Haag. Naar aanleiding van dit gesprek heeft de gemeente Den Haag besloten een aanvulling op te stellen en is de Commissie gevraagd de advisering over het MER uit te stellen.

MER

Het plangebied grenst direct aan een Natura 2000-gebied en op enige afstand ligt een Beschermd Natuurmonument. Globaal wordt een overzicht gegeven van de bestaande natuurwaarden. De Commissie verwacht ook geen ernstige gevolgen maar volgens de Commissie is nog niet voldoende aangetoond welke gevolgen op Natura 2000, het Natuurmonument en op door de Flora- en faunawet beschermde soorten precies te verwachten zijn.

Ondergronds bouwen en grondwater

Het wordt mogelijk om tot maximaal 9m diep te bouwen (MER blz 23). Grondwateronttrekking kan gevolgen hebben op archeologie en natuur (MER blz 110). De gevolgen van ondergronds bouwen zijn onderzocht in het geohydrologisch onderzoek. De berekende grondwaterstandsveranderingen zijn echter (in het rapport) alleen beoordeeld in relatie tot de drinkwaterproductie. Sommige soorten en habitattypen (Nauwe korfslak, Rugstreeppad, vochtige duinvalleien en sommige typen duinbos) zijn gevoelig voor verdroging. Het MER onderbouwt onvoldoende of de verandering van grondwaterstromen gevolgen kan hebben op deze soorten en habitattypen.

Verstoring door licht en geluid

De Meervleermuis is aangetroffen in het plangebied en is gevoelig voor verlichting en verstoring door geluid en mensen. Omdat nog niet bekend is wat de toekomstige verlichting zal zijn is het effect van verlichting in het MER neutraal beoordeeld.

Het MER is niet consistent in de beoordeling van verstoring door geluid. Geluid en trillingen (tijdens de bouw) worden in het MER bij natuur als neutraal beoordeeld, terwijl het in hoofdstuk 8 als licht negatief wordt beoordeeld. Het MER moet volgens de Commissie aangeven wat de maximaal te verwachten effecten van geluid en licht zijn voor de natuurwaarden, zowel tijdens de bouwfase als tijdens de gebruiksfase.

Beschermd Natuurmonument

De beoordeling in relatie tot het Beschermd Natuurmonument kent andere aspecten dan de beoordeling van soorten en habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstelling zijn opgesteld. Hierbij zijn aspecten als natuurwetenschappelijke waarde en natuurschoon van belang. Aantasting van natuurschoon kan ook plaatsvinden als gevolg van visuele verstoring. Specifiek zou in het MER de invloed van de geplande hoge bebouwing tot 40m duidelijk moeten worden gemaakt.

Conclusie

Het is de Commissie niet duidelijk welke conclusie in de Voortoets wordt getrokken over de gevolgen op het Natura 2000-gebied. De conclusie in de Voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 moet gebaseerd zijn op de cumulatieve gevolgen van extra geluid, grondwaterstandsveranderingen en licht op het oppervlak en de kwaliteit van habitats of soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden.

Aanvulling

Beschrijving bestaande natuurwaarden

In de aanvulling is de beschrijving van bestaande natuurwaarden uitgebreid. Hierdoor kan optreden van eventuele effecten beter worden beoordeeld.

Ondergronds bouwen en grondwater

De aanvulling geeft aan dat er enkele grondwaterafhankelijke poelen zijn in de omgeving van het plangebied. De aanvulling maakt ook duidelijk dat daar geen effecten op te verwachten zijn.

Verstoring door licht en geluid

De aanvulling geeft aan dat de populatie Meervleermuizen groter is dan in het MER verondersteld. Geconcludeerd wordt in §3.5.2 dat de effecten van verlichting gering zijn en de instandhoudingsdoelstellingen niet worden geschaad.

- De Commissie adviseert in het ontwerp voor het ICC en bij de aanleg daarvan de verlichting waar mogelijk te beperken om verstoring door verlichting te voorkomen.

Voor geluid geeft de aanvulling de geluidcontouren tijdens de aanleg en het gebruik. Ook geeft de aanvulling een verklaring voor de te verwachte gevolgen.

Beschermde Natuurmonument

De aanvulling geeft duidelijke kaartjes en visualisaties van landschappelijke veranderingen. Daarmee is duidelijk wat het te verwachten effect op het natuurschoon is.

Conclusie

De aanvulling geeft duidelijk aan dat de gevolgen op soorten en habitattypen waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld zeer gering tot verwaarloosbaar zijn, zodat geen van deze instandhoudingsdoelstellingen wordt geschaad.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing besluit-MER

Initiatiefnemer: de minister van Buitenlandse Zaken

Bevoegd gezag: de gemeenteraad van Den Haag

Besluit: vaststelling bestemmingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: vrijwillige m.e.r.

Activiteit: bouw en gebruik van het Internationale Strafhof (International Criminal Court)

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in “De Posthoorn”: 21 mei 2008

advies aanvraag: 8 mei 2008

ter inzage legging: 19 mei 2008 tot en met 27 juni 2008

richtlijnenadvies uitgebracht: 25 augustus 2008

richtlijnen vastgesteld: 19 november 2008

kennisgeving MER in de Staatscourant van 27 mei 2009

ter inzage legging MER: 27 mei tot en met 8 juli 2009

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 29 mei 2009

aanvulling op het MER: 28 augustus 2009

toetsingsadvies MER en de aanvulling daarop uitgebracht: 18 november 2009

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs. B. Beerlage (secretaris)

ir. J.A.M. van Dijk

L. Th. de Leu

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

drs. C.T.M. Vertegaal

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het MER. Zij gaat daarbij uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER (zoals aangegeven in artikel 7.10 van de Wet milieubeheer) en de vastgestelde richtlijnen voor het MER. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde ‘essentiële tekortkoming’. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- MER permanente huisvesting Internationaal Strafhof (ICC), Tauw, 27 maart 2009;
- Samenvatting MER permanente huisvesting Internationaal Strafhof (ICC), Tauw 29 april 2009;
- Notitie Risicoberekening gastransportleiding W-514-16-KR-017 t/m 025, N.V. Nederlandse Gasunie, 27 februari 2009;
- Rapport Flora- en faunaonderzoek terrein Alexanderkazerne Den Haag, De Groene Ruimte B.V., 18 november 2005;
- Soortgericht onderzoek, Alexander Kazerne te Den Haag. Vleermuizen, rugstreeppadden, broedvogels, vaatplanten en zandhagedissen, Tauw, 9 oktober 2008;
- Geohydrologisch onderzoek ten behoeve van herziening bestemmingsplan Noordelijke Randweg rond het terrein van de huidige Alexanderkazerne, Royal Haskoning, 19 februari 2007;
- Rapport Plangebied Alexanderkazerne Gemeente Den Haag. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (kartering), RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2006;
- Aanvullende informatie MER permanente huisvesting Internationaal Strafhof, Tauw, 21 september 2009.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Wijkvereniging Benoordenhout, Den Haag
2. Brandweer Haaglanden, Den Haag
3. Dunea Duin & Water, Den Haag
4. E.P. Hovinga, Den Haag
5. T. van Kroon en R. van Kroon, Den Haag
6. College van burgemeester en wethouders van de gemeente Leidschendam-Voorburg, Voorburg
7. College van burgemeester en wethouders van de gemeente Westland, Naaldwijk
8. Provincie Zuid-Holland, afdeling milieu, Den Haag
9. Gemeente Wassenaar, afdeling Beleid, Wassenaar

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Permanente huisvesting Internationaal Strafhof (ICC), Den Haag en de aanvulling daarop

Het ministerie van Buitenlandse Zaken is voornemens om permanente huisvesting te realiseren voor het Internationale Strafhof (International Criminal Court, ICC) op het terrein van de Alexanderkazerne in Den Haag. Hiervoor wordt een bestemmingsplan opgesteld waarvoor de gemeenteraad van Den Haag bevoegd gezag is. Voor de besluitvorming over het bestemmingsplan is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

ISBN: 978-90-421-2770-8